

BISERICA și ȘCOLA.

Foia bisericească, școlastică, literară și economică.

Iese odată în săptămână: DUMINECA.

PREȚUL ABONAMENTULUI.

Pentru Austro-Ungaria:
Pe un an 5 fl.—cr., pe 1/2 an 2 fl. 50 cr.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 14 fr., pe jumătate an 7 franci.

PREȚUL INSERTIUNILOR:

Pentru publicațiunile de trei ori ce conțin
cam 150 cuvinte 3 fl.; până la 200 cuvinte 4 fl.;
și mai sus 5 fl. v. a.

Correspondențele se se adreseze Redacțiunii

„BISERICA și ȘCOLA.“

Er banii de prenumerațiune la
TIPOGRAFIA DIECESANĂ în ARAD.

Curentele contrarie bisericii și ródele lor.

Dilele trecute a fost asasinat în Lyon de o mână ucigașă președintele republicei franceze Sadi Carnot. Astfel anarchismul a străpus de nou întrégă Europa în spaimă.

În fața acestui atac al ordinii sociale și a puterii de stat lumea se întreabă: până când tot astfel, până când se țină anarchismul lumea în spaimă, și când va sosi timpul, ca acea nefericită direcțiune carea conturbă pacea și liniscea popórelor să încete pentru totdeauna ?

Se întreabă lumea cu atât mai vèrtos în cazul de față, cu cât se constată tot mai mult, că anarchismul este o societate internațională bine organizată, — de carea lumea nu va poté nici decum să se mântuiască prin aceea, că va condamna la mórte pre indiviđii, cari comit astfel de atentate, și după vederile nóstre nici prin cele mai aspre mèsuri.

Spre a poté pune capèt acestui neimpăcat dușman al ordinii sociale se recer mijlóce radicale, și anume, se cere mai nainte de tóte ca lumea să-i caute isvorul. Chiar pentru acésta vom încerca, să căutăm și noi după isvorul acestei cangrene sociale.

Precum înțelegem noi lucrul, isvorul anarchismului de astăzi este a-se căuta în Materialismul și Ateismul, carele se lățișe în Francia înainte de esbucnirea revoluțiunei cei mari franceze, și carele cam în același timp a început a se lăți mai întâi sub nume de Voltereanism, ér mai târđiu sub nume de nihilism și în clasele aristocratice din Russia, și anume chiar în acele state, în cari sunt mai dese astfel de atentate din partea anarchiștilor. Germania a fost mai puțin cercată de astfel de aten-

tate, ér cauza este, credem noi, doctrina filosofiei lui Kant. Kant nu este pré mult însufletit de religiune, dar recunósce, și staveresce ca doctrină, că consciința silesce pre om a recunósce, că esistă un Dumneđeu, și că sufletul este nemuritoriu. Cam în acéstă direcțiune au scris și scolarii lui Kant, constatând, că sêmțul religios este o necesitate pentru viéța omenescă. Unul dintre acesti scolari ai lui Kant, Iacobi, a đis despre sine, că „cu mintea este păgân, dar cu inima este creștin.“ S'au ivit însă și în Germania în secul nostru direcțiuni greșite și anume: materialismul lui Straus și Feuerbach și pessimismul lui Schopenhauer și Hartman, cari în adevèr au produs multe rele, dintre cari amintim, ceea ce se scrise mai an în jurnale, că în Germania s'au înmulțit sinuciderile în mèsura, în carea s'au răspândit scrierile lui Schopenhauer.

Consecința acestor direcțiuni greșite: materialiste și ateiste, a fost mai antái socialismul și comunismul, ér mai târđiu anarchismul cu victimele lui și panica, pre carea o răspândește în societatea omenescă de astăzi.

Tot consecința numitelor direcțiuni greșite este și acel nefericit curent așa numit „modern:“ „de a fi fără confessiune,“ carele este un stadiu, din carele vor răsări pentru popórá cele mai nefericite consecințe.

Scrutând mai adènc după cauza cauzelor tuturor acestor curente greșite, vom afla, că ea isvorește din acea slăbiciune a naturii omenesci: de a fi de capul său, de a nu cunósce nici un stépân, — care credința o-au promovat și încurajat tóte curentele

contrarie bisericii, — cu, seau fără voia urzitorilor lor.

Mintea omenescă are mari și grele datorințe și anume: a scruta și a cugeta până acolo, până unde îi ajung puterile. Trecând însă preste acest hotar totdeauna greșesce. Dovadă despre acésta ne servește între altele faptul, că d. e. Aristotele, părintele logicii, omul, carele pre acest teren a făcut atâta serviciu neamului omenesc, în același timp l'a legat veacuri multe în lanțurile celei mai grele iobăgii. Aristotele, cugetătorul cel mare al anticității, este părintele și autorul intelectual al teoriei sclăviei. Dechiarând adecă densusul, că între ómeni sunt unii, cari nu se știu conduce pre sine în viéță, și pentru cari este necesitate, să fiă conduși de alții, — Artistotele împarte neamul omenesc în două clase, în liberi și în sclavi, în domni și stěpâni și justifică acésta teoriă a sa în numele sciinței. Cu acésta greșită justificare a teoriei sclăviei din partea lui Aristotele s'a ținut lumea în lanțurile iobăgiei mulțime de veacuri. Ér greșéla lui Aristotele consistă în faptul, că dacă omenimea se împarte în două clase, în ómeni cari se știu conduce pre sine, și în ómeni, cari nu se știu conduce pre sine, — nu urméză, ca pre cești din urmă să-i faci sclavi celor dântâi, ci urmarea naturală este, ca societatea să-le dea îngrijirile trebuincioase, educațiunea de lipsă, ca să devină și ei în stare a-se conduce pre sine.

Constatăm deci la Aristotele, că pre cât este de mare serviciul, pre carele l'a făcut densusul prin logica sa, pre atât au fost de funeste consecințele teoriei sale, prin carea a justificat sclăvia. Adaogem apoi, că în acésta greșélă au cădút tóte acele sisteme filosofice, cari în speculațiunile lor au trecut preste marginile și cercul, carele este măsurat minții omenesci.

U consecință a greșitelor curente contrarie bisericii este și așa numita *n e c o n f e s s i o n a l i t a t e*, acea teoriă după noi greșită, că cineva póte trăi, și póte să fiă om moral și fără să aparțină unei confessiuni.

Đicem, că este greșită acésta credință din motivul, că pentru a poté ajunge omul stadiul, în carele să pótă să dică despre sine, că nu are trebuință în cele spirituale morale de sprijinul unei confessiuni, se recere un grad de cultură a minții și a inimii atât de mare, încât omul, individul nu-l poté ajunge.

Ne servim și în punctul acesta de un exemplu.

Scriitorul bisericesc Origen (185—254) a avut, în casa părintescă o creștere religioasă foarte îngrijită. A fost un distins profesor de religiune și un distins scriitoriu, un om preste tot de o înaltă cultură și erudițiune atât profană, cât și teologică.

Acest om a fost scriitoriu distins, până când a stat pre basa pozitivității religiunii. Scrierile lui esegetice sunt de o neprețuită valóre. Dar când s'a lăsat sedus în speculațiunile sale dogmatice, și a trecut preste hotaréle, cari sunt puse minții omenesci: atunci a cădút în eres, și învățăturile lui de acésta natură au trebuit să fiă condamnate de biserică.

Dacă astfel o póte păți un om de înaltă cultură profană și teologică, cum a fost Origen. Dacă filosoful Iacobi scolarul lui Kant a đis despre sine, că „cu mintea este pagân, ér cu inima creștin“ — ne putem închipui, că la ce pot ajunge ómenii de rînd trăind fără confessiune și fără sprijinul bisericii.

A đis Robespierre în conventul național al Franței: „ca dacă nu ar esista Dumneđeu, omul ar trebui să-l inventeze.“ A đis aprópe în același timp filosoful Kant, că consciința șilescce pre om, să credă în esistența lui Dumneđeu și în nemurirea sufletului. Au recunoscut în genere toți bărbații de valóre, cari au trăit în lume, că religiunea și semțul religios este o necesitate, fără de care omul nu póte trăi în lume, și nu póte ajunge nici un fel de mulțămire.

Ni-se va póte însă obiectiona, că cu tóte acestea sunt ómeni fără credință în Dumneđeu, fără religiune și fără confessiune; și ei totuși trăiesc, ba sunt, seau cel puțin se arată, seau ni-se par noué, că sunt mulțămiiți. La acésta respundem următoarele:

Au avut plăceri și mulțămiri de sigur și împératul Nero, și împératul Domițian cu tóte păcatele lor. Nero a sêmțit mare plăcere, când după câte un concert la care debuta, i-se dedea câte o cunună de flori. A sêmțit mare plăcere, când a ars Roma, și când creștinii condamnați la mórte, unși cu păcură îi iluminau grădinile palatului. Dar sfêrșitul, pre carele l'a avut acest om este atât de tragic, încât nici cel din urmă om, ba nici cel din urmă cerșitor din lume nu póte să și-l doréscă.

S'a bucurat de sigur împératul Domițian, când la ordinul său îi dedeau funcționarii subalterni titlul de Đeu, și când îi jertfeau ca și đeilor; dar a avut de asemenea un sfêrșit atât de tragic, încât nu-l poté dori nici cel din urmă om din lume!

Are de sigur câte o mică bucurie în lume și cel ce se aspotéază pre averea, căscigată cu nedrept dela altul, dar acésta este o bucurie, carea îi prepară temnița și mórtea, precum și pedépsa lui Dumneđeu, carea mai curénd, seau mai târđiu ajunge pre toți făcétorii de rele. Chiar pentru acésta dreptul este mai fericit și în miserie și în necazurile sale, mánzánd o bucată de pâne uscată, decât cel ce se îmbuibă pre averea altora.

Viéța omenescă întregă este o viéța perdută, dacă este lipsită de un ideal. Și vorbind de acest ideal, constatăm, că câte un ideal trebuie să aibă și are în adevăr fiecare om. Idealul omului cu credință în Dumneđeu este : ajungerea fericirii sale vremelnice și vecinice prin faptele sale, prin aceea, că în viéța sa pune în aplicare voința lui Dumneđeu. Idealul vieții omului fără religiune este comoditatea, traiul bun, și preste tot plăceri de natură materială. Chiar pentru acésta mulțămirea seau nemulțămirea omului cu religiune depinde totdeauna nu dela starea, în carea se găsește astăzi, ci ceea ce ascéptă, și crede, că póte accepta și spera dela ziua de mâne, în timp ce omul fără religiune, precum nu este alegétoriu în privința mijlócelor, cu cari își însușește bunurile, cari îl stépánesc : toema așa nu se condnce de ziua de mâne, ci de traiul și comoditatea sa de astăzi.

Acest din urmă mod de vieță îl promovéză tóte curentele contrarie bisericii. Din aceste curente isvoresce apoi traiul fără confessiune și fără religiune, ér după acésta socialismul, comunalismul, anarchismul și nihilismul, cu atentatele, și panica, ce o produc ele în lume. Chiar pentru acésta nu se va poté prin nici un fel de mészuri și dispusétiuni să se stabiléscă o ordine socială normală și siguranță în lume, — până când prin o nimerită educațiune religiósă nu se va pune fréu slábiciunilor și patimilor omenesci, și până când omul atât în sciință, cât și în tóte formele vieții sale publice și private nu va da lui Dumneđeu ceea ce este al lui Dumneđeu și omului ceea ce este al omului.

Acte privitóre la Istoria Bisericii Române.

Luptele pentru stabilirea dogmelor, au fost așa de inverșunate, în cât de multe ori Ortodoxia era în pericol. Din causă că mulți nu înțelegeau profunditatea învățaturilor dogmatice, discutate la Sinodul al III-lea și al IV-lea ecumenic, privitóre la persóna

Mântuitorului, apucau o cale greșita și o susțineau adesea cu violență, cu tumulturi și tulburări în popor, pentru care se cerea intervenirea puterei laice. Unii dintre împérați, încunjurați de ómeni cu frica lui Dumneđeu apărau Ortodoxia, alții însă fiind influențați de partida contrară dádeau de multe ori decrete în contra apărătorilor Ortodoxiei.

După Sinodul din Chalcedon, mulți rămăseră nemulțămiiți cu hotărírea sfinților párinți și începură o luptă inverșunată contra Ortodoxilor. Astfel a fost și un óre-care Timoteu Elurul din Alexandria, care ajutat de mai mulți călugări, precum și de guvernatorul Alexandriei, reușese a detrona pe Proterie, episcopul de atunci și fiind hirotont de Monofíți, a trebuit să fie depus prin consensus ecclesiae dispersae, în care scop și trimite Impératul Leon o enciclică, cerénd opiniunea tuturor episcopilor mai însemnați atât asupra credinței, cât și în privința casului lui Timoteu.

Sunt interesante pentru noi cele două epistole, pe care le publicăm : una a lui Teotim Episcopul Sciției (Dobrogei) cu reședința în Tomi (Constanța) și alta a Episcopilor din Moesia Secundă, sau de pe malul drept al Dunării. Toți Episcopii aceștia sunt Români din Dacia Aureliană și póte și Traiană căci ei, ca și acei dela Sinodul din Sardica (Sofia) scriu și subscriu latinesce. Incă o dovadă despre existența creștinismului în Dacia.

E P I S T O L A

lui

Teotim Episcopul Sciției către Impératul Leon.

Prea piosului Domn și prea creștinului Impératului nostru Leon, Teotim umilitul Episcop al regiunei Sciției.

Se cuvine pietăței tale, venerabile Impérate Auguste, ca să păzești liniștea bisericelor și să împăci necazurile poporului turburat și furtunele prin cuvintele vóstre cele mai liniștite. De aceea și Dumneđeu din ceriuri v'a investit cu puterea sa, ca pre cele sênătóse să le păstrați neschimbate și tot-déuna să le apărați prin puterea imperială ; ér acele ce sunt vătămátóre și stricate să le vindecați cu medicina pietăței vóstre. Nimic nu este mai plăcut lui Dumneđeu, nimic mai primit, de cât să pricepi acelea, ce le-ai învățat cu înțelepciune dela Dumneđeu Tatăl și să înveți aceia ce singur din pruncie ai învățat a crede fórte sánétos. Și fiind-că am fost provocați prin ordinul vostru prea sfânt, ca să spunem

înscris venerabilității vóstre, ce cugetăm de Sinodul din Chalcedon, cunóscă serenitatea vóstră, că noi credem și ținem, nici mai mult nici mai puțin, de cât acele ce s'au definit neschimbat și perfect, de cătră sfinții părinți în Sinodul din Efes. Fiind-că nici nu trebuie a cugeta altfel, de cât ceea ce s'au hotărît de atâția părinți luminați de Spiritul Sfânt. De unde, Prea bunule Impărate, și eu, și tótă Biserica lui Dumneșeu ast-fel înțelegem și în unire întărim prin o mărturisire credincioasă și devotată hotărârile sfinților părinți. Êr despre Timoteu așa socotim că, de ore-ce în puterea rugăciunilor el se crede a fi actualminte episcop, dar prin o intențiune nerușinată fiind hirotonit de cătră excomunicați, regula bisericească îl consideră ca desbrăcat de demnitate și excomunicat; și nu permite ca punerea mânilor acelor episcopi să aibă vre-o putere, carii violând credința lui Christos și-au părăsit și hirotonia. Deci acum cuvântul mărturisirii nóstre făcându-l cunoscut auzului vostru sănătos, rugăm pre Domnul nostru Isus Christos, ca Impărația vóstră să fie imputernicită cu tăria credinței catolice, și întărită cu puterea crucei, să fie apărat tot-déuna de ori-ce presupunere de răsboie. Dorim, ca providența divină să vă ție tot-déuna în pace și corona Impărației să o păzască neviolată și nepătată mulți ani, prea Înălțate Dómnice și venerabile Impărate.

E P I S T O L A

Episcopilor din Moesia Secunda cătră Impăratul Leon.

Domnului pré piosului, victoriosului tot-déuna Augustului Leon, Marcian, Martialis, Monofilus, Marcellus Petrus și Dizas, Episcopi din Moesia Secundă.

Cel mai pacinic dintre principii, având dorința piosului proposit, a'ți arăta cuvântul credinței ce-l ții; ai poruncit a se face acésta smereniei nóstre prin scrisori sacre, ca să vi se spue lămurit despre sfânta și necuprinsa dumneșeire, pre care limba omenescă nu o póte pricepe, nici scrie, ci mai cu sémă prin gura inimei și cu credință trebuie a o cultiva și adora. Dar acésta alcătuim, că noi mărturisim și stăruim în credința, pe care cei trei sute opt-spre dece părinți în cetatea Niceei, condemnând nepietatea lui Arie, o respândiră în tótă lumea; precum și acele ce s'au hotărît de cătră cei una sută cinci-deci de părinți în cetatea Constantinopolei pentru Sântul Spirit, spre a nimici învățătura lui Macedonie; apoi cele ce s'a primit la Efes spre a combate forma nepietății Nestoriane. În fine cele ce s'au hotărît în

Sinodul din Chalcedon spre înlăturarea învățăturilor nesănătoase ale lui Eutihie despre înomenirea Mântuitorului, la care s'au adunat mulți sfinți părinți, din ordinul lui Leon pontificele Roman, care este capul episcopilor și venerabilii preoți și patriarhii de Răsărit, ținând Sinod s'a confirmat sub doi imperatori. Ceea ce noi împreună cu tot clerul și poporul creștinesc până la sfârșit ținând și posedând, dorim să rămânem întru acésta. Êr pre Timoteu, care din ură și prin crimă, precum să șcie din cărțile publice, a lucrat în modul cel mai viclén în contra lui Proterie, bărbatul cel mai venerabil, episcopul cetăței Alexandria și s'au impus cu nevrednicie numele de Episcop prin viclesug dela bărbați condamnați; pre acesta ca și pre cei ce fac asemenea, credem că nici nu trebuie să-i numărăm în rândul preoților, ci sub anatema și să se considere între simoniaci. Cât despre Sinodul pe care unii îl cer să se facă acum după ce s'a hotărît deja de părinți în Chalcedon, noi nici cerem, nici consimțim să se facă, ca să nu se nască scandaluri și mai mari; ci mai ales cerem să se rostescă sentința în contra căpitenielor unei crime așa de mari.

Marcian, Episcopul cetăței Abritice, am întărit și subscris.

Martial, Episcopul cetăței Apiacense, de asemenea.

Monofilus, Episcopul cetăței Dorostrii, de asemenea.

Mercelus, Episcopul cetăței Nicopolei, de asemenea.

Petrus, Episcopul cetăței Nove, asemenea.

Dizza, Episcopul cetăței Odissei Sciției, asemenea.

Și acésta s'a dat latinește, a fost tradusă apoi în grecește și éráși din grecește tradusă în latinește.

Timuș.

Lecțiune inaugurală la studiul Istoriei Bisericești.

[Continuare și fine.]

Odată emancipată de legătura unirei, Biserica Romei, liberă d'a lucra pe calea novismelor, concepu cu totul altfel noțiunea despre biserică. Christos și apostolii remaseră idei abstracte. Lor li se substitui Papa ca vicar al lui Christos și Petru, cap vădut al bisericeii, cu autoritate absolută a o conduce, administra și hotări. Evangeliul, tradițiunea apostolică și învățătura bisericeii sunt la dispozițiunea Papei. El ca locuitor al lui Christos și al lui Petru, hotărășce și decide în numele lui Dumneșeu,

totul în biserică; cum că astfel a devenit biserica lui Christos și a apostolilor în mâinile Papilor, voiți cita însesi cuvintele lor și profesiunea lor de credință relativ de acest articol.

Etă ce ne spune catechismul Roman despre biserică. Ea este: „Populus fidelium esse per universum orbem dispersus, cuius unus est rector et gubernator invisibilis quidem Christus, visibilis autem is qui Romanam cathedram Petri apostolorum principis legitimus successor, tenet, de quo fuit illa omnium Patrum ratio et sententia consentiens, hoc visibile caput ad unitatem ecclesiae constituendam et conservandam necessarium fuisse“ (Cath. Rom. I, 10, 2)¹⁾. Conciliului Tridentin părăndu-i-se acestea ca prea puține mai adaogă: „ipsius dei in terris vicarius. . . pro suprema potestate sibi in ecclesia universa tradita. . . et cuius auctoritate et prudentia, quod universalis ecclesiae expediat statuatur (comp. Concil. Trid. 6, 1; 14, 7, indulg. 25).

Astfel privind era o necesitate ca să'l declare de infalibil.²⁾

Și când Biserica Romană condusă de capul papilor ajunse a transforma biserica lui Isus Christos în instrument de inquisițiune, din cultul ei a face o reeditare, sub altă formă a idololatriei, și din ertarea păcatelor, prin indulgență, mijlocul de specula cea mai josnică și mai degredată, atunci spiritele sătule de o astfel de biserică se declară contra capului ei vădut, contra locoșitorului lui Petru și al lui Dumneșeu pe pământ, protestară contra unei astfel de biserici și rupseră legăturile lor cu ea.

Etă aparițiunea bisericii creștine protestante.

Dar și aceștia în lupta lor disperată contra tirăniei bisericii Romane, voidnd a rupe cu novismele introduse de ea în biserică, voidnd a rupe cu diferitele tradițiuni cărora biserica Romei le atribuia originea în adevărata Biserică, cădură în altă extremitate. Aceștia cu escluderea novismelor, a tradițiilor false și corupte, atacă și esențialul bisericii: doctrina, organizațiunea și cultul. Ei cu ideea că reduc biserica lui Christos la adevărata ei formă și natură, că o curățesc de tôte tradițiunile umane și cu credința, că revin la adevărata biserică apostolică, au atacat tradițiunea și prin ea elementele constitutive ale Bisericii: doctrina, cultul, și tot ce se referă la tradițiunea autentică a Bisericii.

Odată alunecași pe panta d'a ataca și desființa, ei sunt un factor diametral opus următorilor bisericii Romane și tot așa de periculoși ca și cei ce

voiau a tot adăoga la doctrină, cult și organizațiunea bisericii. Unii au introdus tot ce a plăcut și convenit Papei, aleșilor lui și intereselor lor, cei d'al doilea au desființat chiar și ceea ce a compus biserica, dela Christos și apostoli și până la șchismă. Precum acei dintăi au substituit lui Christos, apostolilor și adevăratei biserici, de Papa și biserica condusă după dictamentul intereselor sale; d'asemenea acești din urmă au făcut din Christos, apostolii și biserica cea adevărată, noțiuni abstracte, rămânând ca fie care credincios, care se consideră dela început ca sânt, să credă ce va voi și cum va voi și să se conducă de rațiunea sa, fără a fi ținut să respecte și să se supună unei norme stabilite, relativ de biserică, doctrina, cultul și organizațiunea ei.

Cum că astfel au înțeles și înțeleg protestanții noțiunea despre biserică, ne învederăză mărturisirea lor de credință. Și să nu ne pară curios, afirm, mărturisirea lor de credință, căci de și resping mărturisirea bisericii una, sântă, catolică și apostolică, au însă o alta cu care au înlocuit'o. Au confesiunea lor, cunoscută sub numele de Confesio Augustana, care în art. 6 și 7 etă cum definește biserica: „Congregationem sanctorum în qua evangelium recte docetur et recte administrantur sacramenta.“

În adevăr astfel concepută ideea despre biserică de șefii reformațiunii, următorilor lor le-a fost foarte lesne se desființeze ierarhia și sacerdoțiul, căci cum se pôte face deosebire între sfinți și ce nevoe au ei de organele bisericii, prin care să se comunice harul lui Dumneșeu și sântenia? Le-a fost lesne să atace și să reducă misteriiile, căci sfinți fiind, n'au nevoe de ele. Ceva mai mult, s'au creșut pe sine foarte capabili pot dice singuri capabili, și liberi a înțelege fie-care cum va voi doctrina și dogmele credinței; acêsta era de altmintrelea o consecință mai mult sau mai puțin logică ce resulta din ideea ce o aveau despre ei; căci dacă sântii nu vor ști cum să credă și să mărêscă pre Dumneșeu, cine altul va putea a'l cunôșce?

Cu modul acesta opera începută de reformători a fost condusă și complectată cu succes de următorii și adeptii lor. În zadar unele spirite mai calme și pacifice ca Winer, Hofman și alții au voit a pune stăvilă curentului. Biserica reformată s'a divizat în atâtea congregațiuni câte sunt politiile pe unde ei se află, și fie, că fiecare din ele crede și pretinde că recte docet evangelium, et recte administrat sacramenta; dar nici una nu se cunôște pe alta, nici prin Christosul pe care îl profesăză, nici prin misteriiile de cari n'au nici o idee în tôte viața lor.

Cu ideile doctrinale despre Christos și Biserica sa, au mers până acolo, în cât pre Fiul lui Dumneșeu l'au pus în rëndurile reformatorilor, și un Luter, Melancton și alții au mai mult drept și merit la constituirea bisericii de cât Insuși acela ce a suferit mórtea pe cruce pentru mântuirea întreg ge-

¹⁾ Comp. și II, 7, 24. Pater ac moderator universalis ecclesiae ut Petri successor Christique domini verus et legitimus vicarius praesidet.

²⁾ Comp. Can. din vatican de la 8 Dec. 1869—10 Oct. 1870 socotit ca al XX Conc. ecumenic fu vizitat de 767 prelași. În a 4 și ultima ședință plenară infalibilitatea fu admisă cu 633 glasuri contra 2 de și în ședința din 13 Iulie erau pentru infalibilitate numai 451 glasuri.

nului uman. În fața chiar a ortodoxilor lor și a celor mai fanatici protestanți, Isus Christos nu este de cât omul istoric și providențial, al căruia evangeliu, dar numai așa cum îl înțeleg ei, — trebuie admirat, căci el însuși l'a aplicat în faptele și viața sa, devotându-se cu iubirea sa către Dumnezeu până la mörte, pentru care se pöte cu dreptul numi Fiul lui Dumnezeu. 3)

„Acestea sunt cuvintele cu cari Teologii protestanți înălță pe Christos după catedrele lor și tot cam aceste sunt și acelea cu cari pastorii lor îl proslăvesc în bisericile lor!“

Din această privire generică asupra celor două biserici a Romei și a protestantismului, fie cine vede și se convinge, că ele au deviat și au desbrăcat adevărata biserică a lui Christos de caracterul ei evangelic și apostolic, de caracterul ei divin. Fie cine vede că ambele se edifică pe doctrine, tradițiuni și organizațiuni, cu caracter absolut și eminaminte uman. Pe cari unii, așa de mult le-a înmulțit și înflorit, în cât au ajuns la credința de a susține că mântuirea lucrăză ca ex opere operato; ér pentru cei-l-alți tot ce aparține bisericii externe, cult, ritual, biserică vëdută însăși sunt tipuri fără nici o importanță și valöre religiösă, de și în realitate ei însuși nu lipsesc d'a avea multe, förte multe tipuri.

Nu voesc a abusa de paciența D-vöstră spre a vë arăta modul cum se privesc și se califică unii pe alții următorii lui Papa și următorii lui Luter. Totul este concentrat în aceste două numeni, cari s'au substituit lui Christos, spre a-i sfeterisi Biserica, pe care el a rescumpărat'o cu scump sângele său.

Dar pe când ambele aceste biserici se gratifică una pe alta, în modul cel mai nedemn, în tot ce privește articolul de credință privitor pe biserică, dogme, cult, ierarhie, organizațiune, moravuri, etc. acuzându-se reciproc, că au usurpat și falsificat totul; și unii și alții, bisericii creștine ortodoxe de rësărit, de consens, nu-i gădesc alt defect de cât acela, că în ce privește dogmele, cultul și biserica, ea a rămas staționară pe basa tradițiunilor păstrate și consfințite dela început prin decisiunile sinódelor ecumenice și locale din cele dintăi 9 secole.

Față cu această acușațiune ce se aduce bisericii creștine ortodoxe de orient, o mărturisesc că, ca teolog al acestei sf. Biserici ori de câte ori o întimpin prin cărțile teologilor catolici și protestanți, nu pot a-mi stëpăni bucuria ce simt; căci ei, în mânia lor, spun și imprimă acestei biserici, tocmai norma care convine și constituie caracterul adevăratei biserici. Și tóte acestea le atribue bisericii nöstre.

3) Comp. vederile și aprecierile lui Weiss, Beischlag Luthard etc. în viața lui Isus Christos.

Nu numai atât, dar ei imprimă acestei biserici adevărutul caracter al bisericii lui Isus Christos, consolidată prin predica apostolilor săi. Față cu această gravă (!!) acușațiune ce ni se aduce, putem mândri respunde: Da, am ramas staționari pe basa dogmelor, a cultului și tot ce privește pe biserică, și am păstrat adevărata tradițiune așa cum am primit'o de la Christos și apostolii săi, și aceia pe cari aceștia i-a pus și constituit în următori al lor, supravegheatori pentru păstrarea și propoveduirea dreptei credințe.

Și dacă aceste este singurul păcat pe care îl are Biserica creștină ortodoxă de orient, noi ne felicităm că am putut și putem a'l purta. Îl vom păstra în tot-d'auna, căci avëndu-l, el ne serveșce de semn distinctiv că suntem adevărați următori ai aceluia care, Dumnezeu fiind, a venit în lume și a suferit mörtea pentru păcatele nöstre și a căruia învëțătură despre El și biserica sa am păstrat'o și n'am alterat'o.

Acest adevër istoric despre adevărata biserică a lui Christos, mărturisit de altmintrelea în modul cel mai oficial în unanimitate, mai ales de teologii protestanți, se clarifică prin studiul istoriei bisericești, însă prin studiul ei, critic, drept și imparțial.

În acest sens și avënd d'a pururea în vedere aceste condițiuni indispensabile adevăratei istorii, më voi sili prin acest curs de istoria bisericească a arăta fazele prin care a trecut Biserica Mântuitorului nostru de la întemeerea ei și până astăzi.

(„Bis. Ort. Rom.“)

D.

D I V E R S E .

* *Bibliografie.* A apărut: Buletinul societății geografice române, publicat prin îngrijirea d-lui George I. Lahovari, secretar general al societății. Anul XV-lea trim. I și II 1894 la București, stabilimentul grafic I. V. Socecu 59 strada Berzei 59. Format 8° mare, hărtia fină pe 220 pagini. Sumariu: Partea I cuprinde actele societății: Raportul d-lui Grig. Tocilescu asupra concursului din 1893. — D. Grig. Stefanescu: Patru zile în castelul de la Ruhsmor, conferință. Partea II cuprinde conferențe, memorii etc. Locul geografiei între sciințe de D. S. Mehedinți (bursier la Paris al S. G. R.) — Planul capitalei București de colonel C. I. Bratianu. — Charta archeologică a Bucovinei de d. Dionisiu Olinski-Olinescu (Cernăuți) cu o cartă archeologică a Bucovinei. — Descrierea populară a Ardealului de dl D. Silvestru Moldovanu (Sibiiu). Partea a III cuprinde dări de sémă despre revistele și buletinele din străinătate.

* „Săteanul“ va fi numele unei reviste, ce va apărea din 1-a Sept. a. c. odată pe lună în broșure de 4—5 cöle și va cuprinde literatură populară în prosă și

în poezie Scopul acestei reviste va fi de a aduna la un loc — după putință — tot materialul literaturii noastre populare, atât cel neapărat încă cât și cel ce se află împrăștiat prin Calendarele și foile apărute până aci. — Numai esemplare abonate se vor tipări și adecă atâtea, câte se vor abona până la finea lui Iuliu a. c.

Cei ce cunosc valoarea acestui material sunt rogați a sprigini această întreprindere. — Prețul pe un an întreg va fi 6 fl. séu 15 franci. Materialul: Poesii, colinde, bocete, snóve, povești, mituri, glume, găsituri, proverbe ș. a., precum și abonamentele sunt de a se trimite la redact. revistei „Săteanul“ — Ion Pop Reteganul, în Besztercze-Monor (Transilvania.)

*** Retragerea banilor vechi din circulația.**

Se asigură, că proiectul de lege privitor la retragerea din circulațiune a celor 200 milioane flor. bancnote de stat, va fi cât de curând sancționat, după care fără amânare va și fi pus în aplicare. Încă în decursul acestei săptămâni se va da o ordinațiune cu privire la retragerea din circulațiune a pieselor de argint de câte 20 cr. și a celor de aramă de câte 4 cr. Din cele dintâi au fost în circulațiune vre-o 18 milioane, dintre cari însă cassieriile statului au și retras din circulațiune vre-o 7 milioane. Din piesele de aramă de câte 4 cr. au fost în circulația cu totul 1.99 milioane, dintre cari până acum s'au retras din circulația 200,000.

*** Starea reginei României.** „Țara“ scrie: Ultima corespondență primită din Neuwied, ne anunță, că mult dorita noastră Suverană este în cea mai perfectă sănătate. Maiestatea Sa, mai veselă și mai sănătoasă ca ori când, face dese și lungi preumblări prin împrejurimi. Dilele trecute Maiestatea Sa a primit visita mai multor persoane înalte, între cari și pe unul din membrii familiei domnitore din Suedia, precum și pe unul din principii Danemarcei. Pe acolo se așteptă, ni-se spune, în curând visita principelui Carol de Hohenzollern, precum și a principelui de Saxa-Coburg-Gotha. Sosirea M. S. Regelui nu este încă definitiv fixată; ea va avé loc, probabil, pe la începutul lunii Iulie, când dorita Suverană va părăsi Neuwiedul. Dela Neuwied, după cum am publicat deja, Maj. Sa se va duce împreună cu M. S. regele se facă mai multe visite membrilor familiei regesci, între cari principesei mame de Hohenzollern și principelui Leopold la Sigmaringen, AA. LL ducelui și ducesei de Saxa-Coburg-Gotha, și după câte se vorbește, dăm însă scirea sub rezervă, și M. Sa împératului Wilhelm al Germaniei. Timpul în Neuwied e admirabil. Locul unde MM. LL. regele și regiua vor face băile, nu e încă definitiv fixat, dér după cât se spune, Maiestățile Lor vor merge tot la Ragaz.

*** Esposiția artiștilor din Bucuresci.** Cetim în „Românulu“: Duminecă, óra 11 jum., M. S. Regele, însoțit de A. S. Principesa și principele moștenitor, au vizitat esposiția artiștilor în viață dela Ateneu. M. S. a fost întimpinat de d-l Stăncescu și o bună parte dintre pictorii esposanți, ce se găseau de față. Visita a durat o

jumătate de óra. M. S. a făcut câteva cumpărări și a nume: dela d. Branu un pastel; tabloul intitulat „în crâșmă“ al d. Vermont; un tablou de marină al d-lui Voinescu și unul reprezentând un buchet al d-lui Alpar. Cu ocazia cumpărării pastelului d-lui Branu, M. S. s'a întreținut câte-va minute cu acest din urmă, interesându-se despre studiile și pozițiunea sa actuală. D. Branu este primul pictor transilvănean, care espune la noi în țără. A studiat în Paris, München și Roma și cu tóte că se află printre cei mai tineri, ni-se presintă totuși în esposițiunea anului acestuia mai productiv de cât ori-care. Pastelul a atras dela prima vedere atențiunea M. Sale. M. S. a binevoit apoi a adresa câte-va cuvinte mai multora dintre artiștii, ce se aflau prezenți.

*** Cum se știu ómenii ajuta.** La curtea din Viena erau doi preoți predicatori, unul dintre ei era renumitul Abraham a Santa Clara. Ei predicau pe rând. Odată Abraham, glumeț cum era și om cu mult duh, vrea să-și bată joc de colegul séu, sé-l aducă într'o încurcătură. Abraham, nu 'și pregătea nici odată predica, el vorbea ex abrupto. Colegul séu însă era greu la cap, își compunea predica și o învăța pe din afară cu multă greutate. Se pregătesce și de astădată preotul. Abraham îi găsește manuscriptul, îl cetesce și — cum avea memoriă fenomenală — dintr'o dată învață predica. Vine sêrbătórea. Rêndul nu era a lui Abraham, el însă se rógă de colegul séu să-i dea voiă să predice și el. Colegul se învoiesce. Abraham, ca óspe, se sue la amvon și începe să predice. Colegul séu făcea fețe ascultându-l: era predica lui. Vine acuma rêndul bietului păcălit să predice. Ce se spună? El nu era în stare să improvizeze nici de ce vorbe. De-odată îi veni o idee. — Iubit popor! Părintele Abraham a spus o predică atât de frumoasă, în cât nu ne-am săturat ascultând'o. E atât de admirabilă, în cât eu nu mă pot răbda să nu vi-o spun a doua óra! Și el spune a doua óra predica; lumea s'a mirat, ce-i drept, dér situațiunea era salvată.

*** „Victoria“ institut de credit și economii, societate pe acții.** Sediul: Arad, casa proprie, strada principală Nr. 2. (vis-à-vis de casa orașului) — Întemeiat la 1887. — Capital de acții: fl. 300.000; Fond de rezervă: fl. 70.000. — Primește depuneri spre fructificare, după cari solvesce 5% interese fără privire la terminul de abdicere. Darea de venit după interese încă o solvesce institutul separat. După starea cassei, depuneri până la fl. 1000 se restituiesc îndată la prezentarea libelului fără abdicere. Depuneri se pot face și redica și prin postă și se efuluesc momentan după sosirea comandai. — Direcțiunea institutului.

Concurs.

Spre conferirea de stipendii nóue din „Fundatiunea lui Gozdu“, pe anul scolastic 1894/5 pentru studiile mai înalte se escrie concurs pe lângă următórele condițiuni:

1. Concurenții se documenteze cu documente originale sau autenticate de notariu public:

că sunt fii de cetățeni ungari și se țin de biserica ortodoxă orientală română, spre care scop se cere ca pe lângă atestatul de botez să alăture și adeverință dela parochul respectiv, că și în prezent sunt ortodocsi-orientali;

că studiază cu succes bun la vre-un institut public din patriă, cea-ce frecutanții dela gimnasia se documenteze cu atestat despre anul scolastic 1893/4, ér cei dela facultăți cu indice despre toate cursurile ascultate;

că nu sunt în stare a se susține la studii din avere proprie, sau a părinților lor.

2. Cei-ce vor să studieze la vre-un institut afară din patriă, au să-și esopereze concesiune ministerială.

3. Petițiunile instruate cu documentele necesare sunt a se adresa la reprezentanța fundațiunei lui Gozdu, (Budapest, Király-utca 13. sz.), până la 1 August a. c. st. n.

4. Totodată se provocă stipendistii actuali că până la termenul susindicat să arăte rezultatul studiilor din anul scolastic 1893/4, căci altcum li se va sista stipendiul.

5. Petițiunile cari nu sunt instruate cu documentele amintite în concursul present sau sosite după termenul scris, nu se vor lua în considerare.

Din ședința reprezentanții fundațiunei lui Gozdu ținută în 5 Aprilie, 1894 n.

Estrădat prin:

George Bogoevici, m. p.
notariu.

—□—

Pentru deplinirea definitivă a stațiunei învățătorești din **Pobda** (cottul Torontal), protopresviteratul și inspectoratul Timișorii, se escrie concurs cu termen de alegere pe ziua de **10/22 Iulie a. c.**

Emolumentele anuale sunt: 1) în bani gata 165 fl.; 2) pentru conferințe 10 fl.; și pentru scripturistică 5 fl.; 3) 4 jughere de pământ, după cari învățătorul are a suporta sarcinile; 4) 60 chible de grâu; 5) trei orgii de lemne pentru învățător, ér pentru încălditul salei de învățământ cât va cere trebuința; 6) cortel liber cu 2 încăperi și grădină; 7) dela înmormântări unde va fi poftit 50 cr.

Reflectanții au să dovedescă pe lângă ecalificațiunea prescrișă încă și absolvarea a cel puțin 2 clase gimn., reale ori civile; având a se presenta în vre-o Duminecă ori sârbătoare în s. biserică de acolo, spre a-și arăta desteritatea în cant și tipic. Aptitudinea de a înființa și conduce cor vocal va fi considerată. La cas când nu se vor presenta recurenți cu clase medie, vor fi admiși la candidare și cei simplu ecalificați.

Recursele adresate comitetului parochial sunt a se trimite subscrisului inspectorat în Timișóra (Fabrik)

Pobda, din ședința comitetului parochial, ținută la 24 Mai 1894.

Comitetul parochial.

Cu consensul protopresv. tractual Dr. TR. PUTICI, m. p. ca inspector de școle.

—□—

Pentru ocuparea definitivă a stațiunei învățătorești din **Bencecul-rom.**, protopresviteratul și inspectoratul Timișorii, devenită vacantă prin strămutare, se escrie concurs cu termen de alegere pe ziua de **24 Iulie a. c. v.**

Emolumentele anuale sunt: 1) în bani gata 146 fl. 42 cr.; 2) 4 jughere de livadă; 3) cortel în natură, în edificiul școlei; 4) 30 Hl. de grâu; 5) lemne pentru învățător 4 orgii; ér pentru încălditul salei de învățământ alte 4 orgii; 6) pentru scripturistică 5 fl.; 7) pentru conferințe 5 fl.; 8) dela înmormântări unde va fi poftit 50 cr.

Reflectanții au să dovedescă ecalificațiunea prescrișă și să se presente în vre-o Duminecă ori sârbătoare spre a-și arăta în s. biserică de acolo desteritatea în cant și tipic. Recursele adresate comitetului parochial sunt a se trimite subscrisului inspector în Timișóra (Fabric). Cei cari sunt apți de a înființa și conduce cor. bis., vor fi preferiți.

Bencecul-rom., din ședința comitetului parochial, ținută la 22 Mai v. 1894.

Comitetul parochial.

Cu consensul protopresv. tractual: Dr. TR. PUTICI, m. p. ca inspector de școle.

—□—

Pentru vacanta stațiunei învățătorești din **Buhani**, în inspectoratul Butenilor prin această se escrie concurs cu termen de alegere la **20 Iuliu v. a. c.** până când recurenții pe calea oficiului inspectorat și vor subșterne recursele și se vor presenta vr'o-dată în biserică spre a se face cunoscuți cu popnral alegătoriu.

Venitele începate cu această stațiunei sunt:

1) în bani 145 fl., 2) în grâu 8 sinice, 3) în curuz 4 sinice, 4) în lemne 6 stângeni, 5) pământ arătorin, bun 3 jughere, 6) venite cantorale 40 fl., 7) pentru un alt pământ 20 fl., 8) cuartir, cu grădină. Tóte la olaltă se rădică la 300 fl.

Buhani, la 12 Iuniu 1894.

Comitetul parochial.

În conșelegere cu mine: CONSTANTIN GURBANU, m. p. protopresviter, insp. cerc. de școle.

LICITAȚIUNE MINUENDĂ.

Pentru renovarea bisericei gr. or. române din **Dieci**, diecesa Aradului, protopresviteratul Buteni, ce se va ținea Duminecă în **29 Iuniu (II Iuliu) a. c.**

1. Prețul de esclamar 829 fl. 57 cr. v. a.

2. Licitanții vor depune vadiu de 10% din preț.

3. Planul și preliminarul de spese precum și condițiunile de întreprindere se pot vedé la oficiul parochial subscris.

4. Contractul legând va fi deobligătoriu pentru întreprindetoriu îndată după legare, érá pentru comuna bisericéscă numai după aprobarea din partea V. Consistoriu diecesan.

Din ședința comitetului parochial ținută la 21 Maiu a. c.

Georgiu Lupșa, m. p.
preot președ. com. par.

Vasiliu Suciu, m. p.
not. com. par.

—□—